

ดีบี นพ อินทนนท์ เหลี่ยมโปร่งใส

DB Nop Intanon เป็นหนึ่งในแบบอักษรชุดชุด 'มานพ' ที่อนุรักษ์เป็นฟอนท์ Opentype โดยได้รับสิทธิจากผู้ออกแบบในการปรับปรุงพัฒนาเชิงพาณิชย์ร่วมกัน

Among the handful of Thai display fonts available during the age of metal type; a font called Pom Dum was a favorite for setting bold text or headlines. The face underwent continuous transformation from moveable type; dry-transfer and phototype; right up to digital makeovers in recent years.

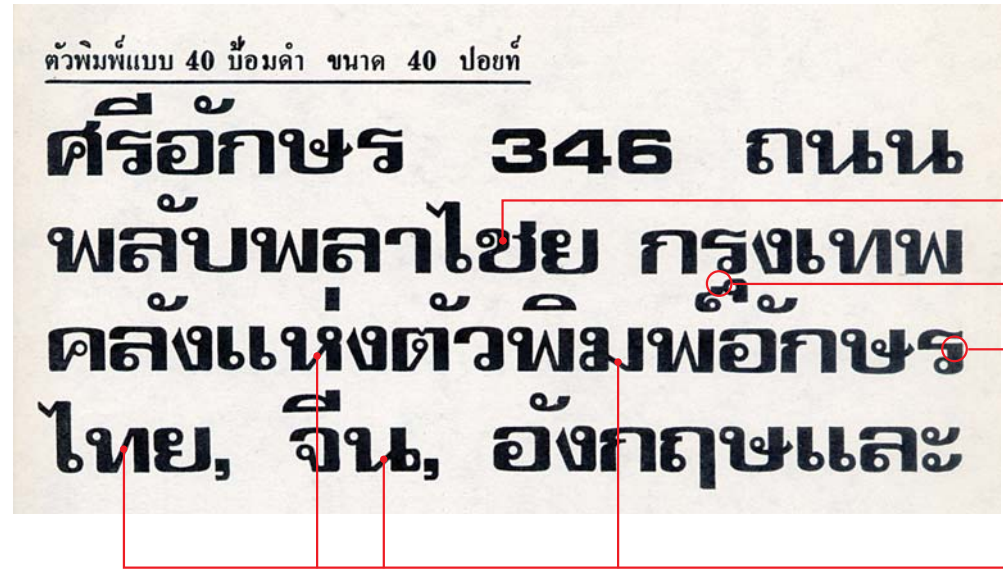
With glyphs featuring loop terminals; squarish letterforms; broad widths and thick stems; the font's general characteristics were summed up in its name; Pom meaning wide-bodied and Dum; black and bold.

Tweaking of the Pom Dum forms culminated in a dry-transfer face called Manop 4 which is deemed by many to be a contemporary classic. Manop 4 was subsequently recast by its designer Manop Srisomporn as phototype; as well as digitized as a PostScript font called EAC Intanon. Unicode versions of the face have been released under different names; but only a single style; in bold; is offered.

DB has acquired permissions from EAC Intanon's copyright owner in order to develop the face further. A regular style is added; and the complementary Latin characters (originally derived from Eurostile glyphs) are re-shaped so that their horizontal strokes are made thinner than the stems; which is in line with the original forms of Pom Dum. The resulting design is named DB Nop Intanon.

ย้อนกลับไปยังยุคเรียงพิมพ์ด้วยตัวกะกั่วของไทย จะพบความจริงว่าแบบตัวพิมพ์สมัยนั้นไม่ว่าจะเป็นตัวพื้นหรือตัวพาดหัว มักมีหัวกลมมาตรฐานเป็นส่วนใหญ่. ปรากฏว่ากลับมีตัวพิมพ์หัวกลมเพียงแบบเดียวที่มีสัดส่วนความกว้างมากกว่าความสูง และยังเป็นตัวพิมพ์หัวกลมเพียงแบบเดียวในยุคนี้ที่อีกเช่นกันที่มีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยม โดยมีเส้นแนวตั้งหนาจืด (มากกว่า 1 ใน 4 ของความกว้างรูปอักษร) และเส้นแนวนอนบาง (ประมาณ 1 ใน 3 ของเส้นแนวตั้ง) ตัวพิมพ์ที่ว่ามีชื่อเรียกตามลักษณะเด่นของมันว่า 'ป้อมคำ'. ผมเคยคิดว่ากลุ่มตัวเรียงตะกั่วพาดหัวทรงผอม (โป่งรอง, โป่งใหม่) มีสมาชิกมากที่สุด เอาเข้าจริงๆ ลองกลับไปนับจำนวนขนาดพอยท์ของป้อมคำจาก 'หนังสือแบบตัวพิมพ์ของศรีอักษร' คุพบว่ามันมีขนาดพอยท์ลดหลั่นกันลงมาจก 48, 40, 36, 32, 24, 19.5, 16 จนถึง 12 พอยท์ รวมจำนวนแล้วมากถึง 8 ขนาดพอยท์! นี่เป็นเครื่องยืนยันถึงความนิยมของป้อมคำได้เป็นอย่างดี.

แล้วอะไรที่ทำให้คนนิยมใช้ป้อมคำ? เป็นเพราะความเหลี่ยมดูเข้มแข็ง หรือความกว้างดูมั่นคง หรือความเต็มดูหนักแน่น หรือความอ่านง่ายของมัน? คำตอบคือถูกทุกข้อ. ถ้าพิจารณาให้ถี่จะพบความสัมพันธ์ที่ว่าความเหลี่ยมช่วยให้เน้นเส้นตั้งได้เข้มเต็มที่ ส่วนความกว้างช่วยให้ตัวอ่านง่ายเนื่องจากทำให้เห็นรายละเอียดกลางตัวอักษรได้ชัดเจน.

แบบตัวพิมพ์ป้อมคำ
จากหนังสือแบบตัวพิมพ์
ของศรีอักษร

หน้า

หางคักแนวนอน

ไม่กลมมน

เส้นทะแยงเหยียดตรง

กขขคคฆงจจชฌญฎฏฐฒณตถทธนบปฝฝ
พฟภมยรลาวตษสทฬอย
๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐1234567890

PSL Chamnam Bold

เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายว่าแบบอักษรที่มีเส้นบนเส้นล่างทำมุมฉากกับเส้นตั้งอย่างป้อมคำสามารถเน้นเส้นตั้งได้เข้มกว่าแบบอักษรที่มีเส้นบนเส้นล่างโค้งนั้น ผมต้องขอยกประสบการณ์ที่มีต่อ 'ฝศ.คำ' ขึ้นมาเปรียบเทียบ. สมัยเริ่มทำงานออกแบบสิ่งพิมพ์ในปีก่อนๆ ผมเคยสังเกตเห็นว่าแบบตัวคอมพิวเตอร์กราฟิก ฝศ.คำ หน้าตาไม่เหมือนตัว ฝศ.ธรรมดา และ ฝศ.หนา ซักทีเดียว โดยเฉพาะตัว อ นั้นแทนที่จะมีเส้นล่างโค้งกลมเป็นเอกลักษณ์แบบ ฝศ.กลับแบนราบคิดเส้นฐานเสียอย่างนั้น! เนื่องจากขณะนั้นผมเป็นเพียงผู้ใช้ตัวพิมพ์ยังไม่ได้เป็นผู้ออกแบบ จึงไม่ได้ตั้งคำถามว่าทำไมเขาไม่ทำเส้นล่าง อ ของ ฝศ.คำให้โค้งตามกัน? จนเวลาผ่านไปหลายปีเมื่อผมมีโอกาสมากออกแบบฟอนท์ใช้เองจึงได้ตั้งคำถามนี้ แล้วลองร่างตัว อ ของ ฝศ.คำใหม่ให้มีเส้นล่างโค้งคู้บ้าง จึงพบความจริงว่ามันดูเล็กและไม่คำเข้มเท่าตัวอื่น. ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเส้นหลังแบบตัว ฝศ.นั้นโดยทั่วไปมีทั้งที่

ตั้งเต็มส่วนสูง เช่น ท, บ, ฟ, พ, ม และที่เกือบเต็มส่วนสูง (เพราะเส้นบนโค้ง) เช่น ก, จ, ค, ล จึงเน้นเส้นคำได้มาก ขณะที่ อ (ที่ผมนำ) นอกจากจะมีเส้นหน้าสั้นอยู่แล้ว เส้นหลังยังสั้นกว่าตัวอื่นเพราะอยู่ระหว่างเส้นโค้งบน-ล่าง เน้นเส้นคำได้พื้นที่น้อยกว่า จึงดูเล็กและน้ำหนักแผ่วกว่า คนออกแบบถึงต้องแก้ปัญหาด้วยการเปลี่ยนเส้นล่างของ อ ให้แบนคิดฐานนั่นเอง (เส้นล่างตัว ข, จ, ย ของ ฝศ.คำก็ต้องถูกเปลี่ยนจากโค้งเป็นแบนด้วยเหตุผลเดียวกัน.) ในทางตรงกันข้ามแบบอักษรทรงเหลี่ยมของป้อมคำไม่เกิดปัญหานี้เพราะชุดพ้อยชันของมันมีเส้นตั้งที่ยื่นเต็มส่วนสูงทั้งหมด (ยกเว้นบางตัว เช่น ร.)

ส่วนที่ว่าความกว้างของป้อมคำช่วยให้อักษรแต่ละตัวอ่านง่ายนั้น เป็นเพราะผู้ออกแบบเลือกใช้เส้นบางๆ (ประมาณ 1 ใน 4 ของเส้นตั้ง) กับรายละเอียดที่อยู่กลางลำตัวอักษร. ต่างจากตัวเหลี่ยม PSL Chamnam Bold ที่แม้จะดูเข้มคำกว่าแต่อ่านไม่สบายเท่าป้อมคำ เพราะตัวจะแคบกว่าและเส้นรายละเอียดกลางลำตัวอักษรยังหนากว่า ทำให้รู้สึกหนักตาเมื่ออ่านต่อเนื่องไประยะหนึ่ง.

โป่งคำนี้เอง เป็นต้นแบบของ 'มานพ 4' แบบอักษรลอกปลายยุคตัวเรียงตะกั่วที่ได้รับการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องเป็นตัวเรียงพิมพ์ด้วยแสง ชื่อ อินทนนท์, เป็นฟอนท์ PostScript ชื่อ EAC Intanon โดยนักออกแบบคนเดียวกันคือ อ.มานพ ศรีสมพร.

กขชคคฆงจฉชฌณญฎฐฒณตตถทธ
ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ

DB Nop Intanon

กขชคคฆงจฉชฌณญฎฐฒณตตถทธ
ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ

DB Nop Intanon Bold

บปผฝพฟภมยรฤลฎฬวศษหฬือฮ
abcdefghijklmnopqrstu vwxyz

๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
01234567890

บปผฝพฟภมยรฤลฎฬวศษหฬือฮ
abcdefghijklmnopqrstu vwxyz

๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
01234567890

ถึงคราวที่ต้อง พูดอะไรออกไปตรง ๆ ให้ดูน่าเชื่อถือ บางทีก็ไม่มีอะไรดี เท่ากับการหันกลับ ไปใช้บริการของ ฟอนท์ไทยแบบมีหัว ซึ่งเป็นรากเหง้า ของเราเอง

ความแตกต่างในแง่โครงสร้างระหว่างมานพ 4 กับป้อมคำ เดิมคือมานพ 4 เพิ่มความสูงขึ้นไปเล็กน้อยด้วยการเพิ่มความหนาของเส้นแนวนอนขึ้นไปอีกเป็นประมาณ 2 ใน 5 ของเส้นแนวตั้ง ส่วนเส้นรายละเอียดกลางลำตัวยังคงความหนาประมาณเดิมไว้. วิธีนี้ทำให้มานพ 4 ตัวแคบกว่าป้อมคำเล็กน้อยแต่พื้นที่ว่างยังโปร่งเหมือนเดิม. เส้นบนเส้นล่างของป้อมคำเดิมซึ่งมีทั้งลากตรงบ้าง เป็นเส้นโค้งแบนๆ บ้างนั้น ถูกจัดระเบียบใหม่ให้เป็นเส้นตรงทั้งหมด. มุมฉากระหว่างเส้นแนวนอนกับแนวตั้งได้รับการลบมุมอย่างประณีตในมานพ 4 ทำให้ดูดีไม่เหลี่ยมจัดจนเกินไป.

ถ้าพิจารณามานพ 4 ที่รายละเอียดเส้นกลางลำตัวแต่ละอักษร จะพบว่าเส้นทะแยงส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม น-ม, ท-ห ที่เคยลากเป็นเส้นตรงในป้อมคำเดิมนั้นถูกใส่ความโค้งเข้าไปเล็กน้อยในมานพ 4 ยกเว้นกลุ่ม ผ-พ ที่ยังคงเป็นเส้นตรงเหมือนเดิม. ส่วนหัวขมวดของ ข-ช เดิมที่เคยเน้นให้หนาตรงแนวคิงถูกลดน้ำหนักให้บางลง แล้วขยับเลื่อนเฉพาะเส้นหน้าเข้ากลางลำตัวเล็กน้อยโดยปล่อยส่วนหัวไว้ที่เดิม. หัว ข-ช ของมานพ 4 จึงดูปลอดโปร่งขึ้นบนเรือนร่างที่ไม่กว้างจนเกินไป (ข ช้าง ไม่ควรกว้างเท่า ย ยักษ์.)

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและขีดเกลารายละเอียดเล็กน้อย ทำให้มานพ 4 เป็นหนึ่งในแบบอักษรลอกมาตรฐานที่นิยมใช้กันในงานออกแบบสื่อสารยุคนี้. เมื่อเริ่มเข้าสู่ยุคฟอนท์ PostScript ของไทย (ราวปี พ.ศ.2530) นั้น มานพ 4 ในรูปดิจิทัลที่ชื่อ EAC Intanon ยังถูกถ่ายทอดเปลี่ยนชื่อไปเป็นฟอนท์ PostScript อีกหลายตัวตามมา เช่น JS Kiat, UPC Salvia รวมทั้งฟอนท์เข้ารหัส Unicode ในยุคปัจจุบันที่กลับมาใช้ชื่อเดิมคือ TF Intanon. นี่เป็นการแสดงให้เห็นว่าตัวพิมพ์รูปแบบนี้ลงตัวเพียงไรถึงยืนระยะได้นานจนปัจจุบัน.

อย่างไรก็ตาม ลูกหลานของป้อมคำก็ยังคงมีเพียงตัว Bold ให้ใช้เพียงน้ำหนักเดียว อีกทั้งตัวอักษรลาตินที่ทำมาให้ใช้ร่วมกันก็ยังคงเป็น Eurostile ที่ยังไม่ผ่านการปรับปรุงความกว้างและน้ำหนักเส้นให้มีหนักเบาเหมือนป้อมคำต้นแบบ. UPC Salvia มีตัวลาตินที่แคบและเล็กเกินไปมากเมื่อเทียบกับตัวไทย ถ้าพิมพ์ 10 October จะเห็นเลข 0 อารบิก (ที่ได้ส่วนกับตัวไทย) มีขนาดใหญ่กว่าตัวพิมพ์ใหญ่ ๐ คู่ประหลาดมาก (ฟอนท์มาตรฐานเลข 0 ต้องแคบกว่าตัวพิมพ์ใหญ่ ๐ เสมอเพื่อความสวยงามและไม่ให้ดูสับสนกัน.)

EAC Intanon	DB Nop Intanon
~~โต~~	~~โลว์~~
ตรง	ตรง
การ์นต์	การ์นต์

ส่วนใน TF Intanon ตัวอักษรลาตินของมันกลับดูกว้างเกินไปไม่ได้ส่วนกับอักษรไทย รวมทั้งไม่ได้เน้นเส้นหนักเบาเหมือนป้อมคำหรือ EAC Intanon ต้นแบบ.

เมื่อเกิดโครงการอนุรักษ์แบบตัวอักษรลอกของ อ. มานพ ที่ยังไม่เคยถูกทำเป็นตัวพิมพ์มาก่อนให้เป็นฟอนท์ Unicode ทาง DB จึงถือโอกาสรวมเอามานพ 4 เข้าไว้ด้วยแม้ว่าจะเคยถูกสร้างเป็นฟอนท์ชื่อ EAC Intanon และอื่นๆ มาแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ฟอนท์ชุด DB LetterPress ที่รวมแบบอักษรลอกชุดมานพไว้ด้วยกันมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น.

ในการแก้ไขปรับปรุงเป็นฟอนท์ใหม่ ชื่อ DB Nop Intanon นั้น อ.มานพได้ฝากผมให้ช่วยลดความสูงของ โ ใ ใ ลง. ในส่วนอักษรอื่นๆ ดูเผินๆ แล้วมันสมบูรณ์มากจนแทบไม่เหลืออะไรให้ผมต้องปรับปรุงอีก นอกจากขมวดหางตัว ฎ และ ฏ ที่ลดน้ำหนักเส้นให้ดูโปร่งขึ้นได้อีก และสระอะ ที่เพิ่มให้เข้มขึ้นได้อีกเล็กน้อย. นอกนั้นเป็นการปรับแก้ตามมาตรฐานของ DB คือเครื่องหมายไม้ยมก (๗) เดิมถูกต่อหางให้เลยเส้นฐานลงมาเพื่อให้สังเกตเห็นความแตกต่างไปจากไปยาลน้อย (๗) ที่หางอยู่เสมอละเส้นฐานอย่างชัดเจน (สัญญาณสื่อที่ไม่ชัดเจนบางสื่อของชุดนี้ก็มีผลทำให้ไม้ยมก หางสั้นบางฟอนท์อ่านสับสนเป็น ๗ หรือ ๗ ได้.)

ผมพยายามเอาป้อมคำกลับมาศึกษาเทียบกับ EAC Intanon ที่ละตัว เมื่อป้อมคำจะมีอะไรที่คิดว่าหลงเหลืออยู่ ผมจะได้เอามาใช้! ความพยายามไม่สูญเปล่า ผมพบข้อดีที่ตัว ร และ ตัวการ์นต์. มุมฉากที่อยู่ระหว่างเส้นกลางกับเส้นตั้งของ ร ในป้อมคำไม่ได้ลบมุมให้มนเลย ขณะที่ ร ของ EAC Intanon ลบมุมมากเกินไปเล็กน้อยทำให้เกิดภาพลวงตาว่าเส้นตั้งของมันเอนไปด้านหน้าเล็กน้อย. ส่วนหางตัวการ์นต์ของป้อมคำ แม้จะสั้นมู่แต่ปลายหางตัดแนวนอนสัมพันธ์กับ ไม้หันอากาศ, ไม้โท, ไม้ตรี และปลายหางของ จ, ว, อ ฯลฯ. การแก้ไข 2 ตัวนี้ผมใช้หลัก 'เจอกันครึ่งทาง' โดยการแก้มุมฉากตัว ร ให้คมขึ้นกว่าของ EAC Intanon และทำตัวการ์นต์ใหม่ให้หางยาวสวยแบบ EAC Intanon แต่แก้ปลายที่ตัดแนวเฉียงให้กลับไปตัดแนวนอนเหมือนของป้อมคำเดิม.

สำหรับชุดอักษรลาตินใน DB Nop Intanon Bold ต้องนำ Eurostile มาปรับสัดส่วนใหม่ให้เข้ากับชุดอักษรไทย แล้วรีดน้ำหนักเส้นนอนให้บางลงเพื่อรักษาเอกลักษณ์เดิมๆ ของมานพ 4 ไว้. จากนั้นจึงทำตัว Regular เพิ่มให้ใช้งานได้กว้างยิ่งขึ้น.

ในยุคที่นักออกแบบไทยนิยมใช้ฟอนท์ไทยหน้าตาคล้ายๆ อักษรลาตินเป็นตัวดีสเพลย์ หลายคนอาจรู้สึกว่ามีโฆษณาของพวกเขาถูกรุกรานที่นิยมใช้ฟอนท์ไทยแบบมีหัวกลับแทรกตัวดูเด่นขึ้นมาอย่างน่าประหลาด! หนังสือพิมพ์บางฉบับ เช่น กรุงเทพธุรกิจ ใช้ฟอนท์มีหัวเป็นตัวพาดหัวทั้งหมด. ถึงคราวที่ต้องพูดอะไรออกไปตรงๆ ให้ดูน่าเชื่อถืออย่างธุรกิจที่ผมยกตัวอย่างมานี้ บางทีก็ไม่มีอะไรดีเท่ากับการหันกลับไปใช้บริการของฟอนท์ไทยแบบมีหัวซึ่งเป็นรากเหง้าของเราเอง อย่างเช่น DB Nop Intanon ตัวนี้เป็นต้น. มันเป็นตัวเหลี่ยมที่โปร่งใสกับคนอ่าน โปร่งใสกับคนออกแบบฟอนท์ เพราะทุกบาทที่จ่ายไปคือค่าความสามารถพิเศษที่คืนกลับไปหาผู้ออกแบบฟอนท์ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ตัวคิ้วตัวป้อมคำที่ทรงคุณค่านี้ไว้. สิ่งที่ผมอยากรู้มากในขณะนี้เขียนถึงบรรทัดนี้คือ

ใครเป็นผู้ออกแบบป้อมคำ?

10 October

UPC Salvia Bold

ไทย LATIN

TF Intanon